

Heilsa og vælferð hjá børnum og vaksnum í Føroyum

Høgni Debes Joensen

Vælfærið. Hon/hann er væl farin, siga vit á føroyskum.

- **Vælfærið** er ein góð ferð gjøgnum lívið frá vøggju til grøv.
- Eitt **vælfæriðarsamfelag** miðar eftir at geva øllum borgarum eina góða ferð gjøgnum lívið, heilsuliga, trivnaðarlaga og sosialt við eins góðum møgulleikum í mun til kyn, aldur v.m.
- **Vælfæriðarskipanir** skulu stuðla uppundir skipan av einum góðum samfelagi við góðari ferð fyri øll gjøgnum lívið.

Evni

- Miðallivitið
- Perinatal- og pinkubarnadeyði
- Hjarta- æðrasjúkur
- Krabbamein
- Deyðsvanlukkur
- Sálarsjúka
- Smittandi sjúkur
- Fólkakannningar (Gallup – royking, rúsdrekka, BMI, rørsla v.m.)

Miðallivitið 1991-2005 í árum

		Menn	Kvinnur
Føroyar	1991-95	73,3	80,3
	2000-04	77,1	81,5
	2001-05	76,9	81,4
Ísland	1991-95	76,3	80,8
	2003-04	79,2	82,7
	2004-05	79,2	83,1
Grønland	1991-95	62,3	68,3
	1996-00	62,8	68,0
	2000-04	64,6	70,4

Kelda: Helsestatistik for de nordiske lande.

Perinatalt deyð pr. 1000 livandifødd (deyðfødd + deyð í 1. liviviku)

	1981-90	2004 (00-05)	2006
Føroyar	12,0	4,1	3,0
Danmark	8,6	6,4	..
Grønland	22,3	14,6	..
Ísland	6,8	4,5	..
Noreg	8,7	5,2	..
Svøríki	7,2	5,0	..
Finland	7,0	5,2	..
Áland	7,2	7,4	..

Kelda: Helsestatistik for de nordiske lande.

Pinkubarnadeyði pr. 1000 livandifødd (børn deyð 1. liviár)

	1981-90	2004 (00-05)	2006
Føroyar	9,1	3,0	3,0
Danmark	7,9	4,1	..
Grønland	26,2	13,5	..
Ísland	6,1	2,8	..
Noreg	8,0	3,2	..
Svøríki	6,4	3,1	..
Finland	6,1	3,3	..
Áland	6,5	4,4	..

Kelda: Helsestatistik for de nordiske lande

Deyðatilburðir av hjarta- æðrasjúkum pr. 100.000. Kvinnur.

	1996-2000			2001-2005 (5)		
Aldur	55-64 ár	65-74	75-	55-64	65-74	75-
Føroyar	74	309	3700	138	436	3550
Ísland	136	427	3752	36	340	2885
Grønland	274	1412	5965	304	1427	2863
Danmark	225	770	3348	100	409	3211

Kelda: Helsestatistik for de nordiske lande

Deyðatilburðir av hjarta- æðrasjúkum pr. 100.000. Menn.

	1996-2000			2001-2005 (5)		
Aldur	55-64	65-74	75-	55-64	65-74	75-
Føroyar	367	1405	4875	332	874	4593
Ísland	329	1007	4674	254	627	3290
Grønland	491	1875	5570	274	1544	6627
Danmark	274	981	5456	233	831	3871

Kelda: Helsestatistik for de nordiske lande

Deyð av krabba pr. 100.000. Kvinnur

	1996-2000			2001-2005 (5)		
Aldur	55-64	65-74	75-	55-64	65-74	75-
Føroyar	306	698	997	359	800	1224
Ísland	350	727	1348	247	648	1045
Grønland	811	1355	2302	710	1695	2863
Danmark	440	895	1433	372	828	1492

Kelda: Helsestatistik for de nordiske lande

Deyð av krabba pr. 100.000. Menn

	1996-2000			2001-2005 (5)		
Aldur	55-64	65-74	75-	55-64	65-74	75-
Føroyar	303	903	2258	371	874	1834
Ísland	362	970	2216	346	844	2083
Grønland	801	1525	3942	617	1715	3313
Danmark	471	1216	2405	424	1071	2454

Kelda: Helsestatistik for de nordiske lande

Týdningarmiklastu granskingaruppgávur við atliti til vælferð

Úrdráttur av vitan uttanlands: Har eru tað tey fátækastu og tey við ongari ella stuttari útbúgving, ið verða meinast rakt av sjúku og doyggja tíðliga.

1. Býtið av ríkidømi
2. Útbúgvingarstöði
3. Sjúka/deyði eftir ríkidømi
4. Sjúka/deyði eftir útbúgving

Týdningarmiklastu granskingaruppgávur við atliti til vælferð

5. Sjúka/deyði hjá børnum í mun til ríkidømi og útbúgving foreldranna
6. Kvinnur liva longri enn menn – hví?
7. Trivnaðurin hjá kvinnum í Føroyum í mun til útlond
8. Fyritíðarpensión eftir kyni og útbúgving
9. Sosialur ójavni í mun til lívsgóðsku, roykivanar, rúsdrekkanytslu, rørslu, BMI, sosial avbyrging
10. Betri sosial- og heilsuábendingar (indikatorar)

Vánaligt arbeiðsumhvørv

Størri uppsliting – vánaligur trivnaður, meira royking, rúsdrekka, sosial avbyrging, minni rørsla, minni hugur at liva eitt sunt lív.

Týðningarmestu trupulleikar

- Ójavni í ríkidømi
- Ongin ella stutt útbúgving
- Sálarsjúka

Hesi trý økja fyrst og fremst um sjúku og deyða (royking, rúsdrekka, BMI, ov lítil rørsla og sosial avbyrging).

Eftirskrift

Fáa vit ekki broytt um sosiala ójavnann fara fólkaheilsuætlanir (fyribyrging og heilsufremjing) ekki at muna nóg væl mótvegis teimum, ið hava mestan tørvin á hjálp, av tí at tað serliga eru tey ið eru sosialt best fyri, ið lurta eftir heilsutilmælum.